

Õiguskantsler

Priit Pikamäe
Riigikohus
kantselei@riigikohus.ee

Teie 23.09.2013 nr 4-3-135-13

Meie 25.09.2013 nr 9-2/131211/1304104

**Arvamus põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses
Kuni 30.06.2012 kehtinud riigilõivuseaduse § 57 lg 1 ja lisa 1**

Austatud Riigikohtu esimees

Pöördusite minu poole ja küsisite põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 3-4-1-41-13 (Tartu Maakohtus tsiviilasi nr 2-11-3352) arvamust 01.01.2011 kuni 30.06.2012 kehtinud riigilõivuseaduse (RLS) lisa 1 kohta osas, mis nägi ette kohustuse tasuda tsiviilasjas hinnaga üle 511 293,18 eurot kuni 575 204,83 eurot hagiavalduselt riigilõivu 17 895,26 eurot.

Tutvusin Tartu Maakohtu 10.09.2013 määrusega nr 2-11-3352 ning leian, et põhiseaduse § 15 lõikega 1 ning §-ga 11 ei olnud kooskõlas hagi esitamise ajal (01.01.2011–30.06.2012 redaktsioon) kehtinud RLS § 57 lg 1 koostoimes lisaga 1, mille alusel tuli tsiviilasjas hinnaga üle 511 293,18 euro kuni 575 204,83 eurot tasuda hagiavalduselt riigilõivu 17 895,26 eurot.

Selgitan oma seisukohti alljärgnevalt. Ühtlasi teatan, et ei soovi asja arutamist suulises menetluses.

I Vaidlusalused sätted

Riigilõivuseadus (kehtivus 01.01.2011 kuni 30.06.2012)

„§ 57. Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine

(1) Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagihinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi või kindla summana.

[---].

Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde „RIIGILÕIVU TÄISMÄÄRAD AVALDUSE ESITAMISE EEST TSIVIILKOHTUMENETLUSES (EURODES)“

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
511 293,18	
575 204,83	17 895,26

”

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

II Õiguskantsleri seisukoht

1. Tsiviilasjas nr 2-11-3352 esitas pankrotihaldur 26.01.2011 hagi hinnaga 571 867,36 eurot (Tartu Maakohtu 10.09.2013 määruse p 1.1.). Hagi esitamisel tasuti riigilõivu 17 895,26 eurot.
2. Tartu Maakohus rahuldab 11.06.2012 osaliselt hageja nõude ja Tartu Ringkonnakohtu 05.07.2013 otsusest tulenevalt jõustus maakohtu otsus 06.08.2013. Tsiviilasjas nr 2-11-3352 jätkub menetlus üüritulu väljanõudmise nõudes summas 252 309,12 eurot.
3. Hageja esitas 29.08.2013 maakohtule taotluse üüritulu nõudelt (44% kogu nõudest) enammakstud riigilõivu tagastamiseks tasutu põhiseadusvastasuse tõttu. Tartu Maakohtu 10.09.2013 määrusega jäeti kohaldamata 26.01.2011 kehtinud RLS lisa 1 osas, mis nägi ette hageja kohustuse tasuda riigilõivu 17 895,26 eurot.¹ Selle maakohtu määruse alusel algas põhiseaduslikkuse kohtumenetlus, mille kohta arvamuse saamiseks pöördusite ka minu poole.
4. Kuna hageja esitas riigilõivu tagastamise taotluse üüritulu nõudes maakohtu menetluse ajal, võib maakohtu algatatud põhiseaduslikkuse järelevalve menetlust pidada Riigikohtu väljakujunenud praktika valguses lubatavaks. Tartu Maakohus on oma 10.09.2013 määrusega jätnud kohaldamata üksnes RLS lisa 1, mitte selle vastava osa koostoimes RLS § 57 lõikega 1.² Leian, et asjassepuutuvaks sätteks tuleb vastavas osas siiski lugeda 2011. aastal kehtinud RLS § 57 lg 1 koosmõjus lisaga 1.
5. Arvestades Riigikohtu praktikat³ riigilõivude suuruse põhiseaduspärase küsimuses ja minu menetlusosalisena esitatud seisukohti nendes kohtumenetlustes, **on ilmne, et 01.01.2011 kuni 30.06.2012 kehtinud RLS § 57 lg 1 ja lisa 1 koostoimes kehtinud regulatsioon on põhiseadusega vastuolus** (kui ülemäära kõrge piirang kohtusse pöördumiseks) osas, milles **tsiviilasjas hinnaga üle 511 293,18 euro kuni 575 204,83 eurot tasuda hagiavalduselt riigilõivu 17 895,26 eurot.**

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

¹ Samas määras maakohus põhiseaduspärase riigilõivu suuruseks kuni 31.12.2008 kehtinud RLS järgi 4 154,90 eurot (44% 9 442,95 eurost).

² Jätnud 10.09.2013 määrusega (resolutsiooni p 1) kohaldamata RLS lisa 1, on kohus põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse algatamise taotlusele lisanud väljavõtte ka RLS toonase redaktsiooni § 57 lõikest 1. Samuti on määruse p-s 2.8. vastuoluliselt tõdetud: „[---] Kohus on lugenud asjassepuutuvateks säteteks RLS § 57 lg 1 ja RLS lisa 1 sätted, mis näevad ette kohustuse [---]. Kohus leiab, et riigilõivu suurus on kehtestatud RLS lisaga 1, mitte RLS § 57 lg-ga 1. [---]“.

³ Nt RKPJKo 11.12.2012 nr [3-4-1-11-12](#), millega tunnistati RLS § 57 lg 14 koostoimes lisaga 1 (01.01.2011–30.06.2012 kehtinud redaktsioonis) põhiseadusega vastuolus olevaks osas, milles halduskohtule kaebuse esitamisel tuli üle 511 293,18 euro kuni 575 204,83 euro suuruselt nõudelt, tasuda riigilõivu 5% summast, kuid mitte rohkem kui sama hagi hinnaga hagi esitamisel tsiviilkohtumenetluses. Nt RKPJKo 20.06.2012 nr [3-4-1-9-12](#), millega tunnistati RLS § 57 lg 1 koostoimes lisaga 1 osas, milles tsiviilasjas hinnaga 447 381,53 eurot kuni 511 293,18 eurot tuleb hagiavalduselt tasuda riigilõivu 16 617,02 eurot.